Béres Attila

Női tényezők

A kíntornász visszanéz – részlet (sic: í)

Pályafutásom egy augusztus délelőtt kezdődött azzal, hogy anyám gyanútlanul borbélyhoz küldött. Akkoriban nagyon kínzott, hogy mindenkinek van *valamije.* A Falvay gyereknek igazi vívókardja, *Solingen* acél, Golenkó Zsoltnak gyönyörű neve és villanyvasútja, a Rihó kölöknek csapágyas rollere, Viszket Lacinak berregő, füstölgő mozgóvetítője. Nekem legfeljebb a feles hegedűm volt, amit gyűlöltem.

Apám este nyolc–kilencig nyitva tartott, hogy elvihessék a kész cipőket. Persze nem vitték. Én vittem. Hűvös, nagy, idegen házakban percekig álltam az előszobaajtók előtt amíg be mertem csöngetni. Pedig néha megdicsértek, hogy ügyes vagyok és néhány forint borravalót is kerestem.

Ezekben a házakban ki volt írva a kapu alatt, hogy „Koldulni és kintornázni tilos!”. Én pedig a kifényesített cipőket magam előtt tartva settenkedtem s sötét lépcsőházban, és rettegtem, hogy találkozom egy eleven kíntornásszal. A rövid és hosszú magánhangzók megkülönböztetése terén eléggé nagyvonalú voltam akkoriban. Minél inkább koldulásnak éreztem, hogy pénzre várakozzam az ajtóban, annál inkább vonzott ez a másik szakma. Tornából mindig fönnakadtam a svédszekrény legalacsonyabb fokán, ugyanakkor szívből szántam s egyben gyűlöltem a moziban a nagyfilm előtt fellépő „varieté artistákat”, akik miatt megemelkedett a jegyár, akik miatt haza kellett futni a plusz ötven fillérért, és az ember lekéste a híradó elejét. Még ötven fillért adtam volna inkább, csak hogy ne tornázzanak. Pedig hol lehetnek az ő szerencsétlen kunsztjaik a kíntornázáshoz képest, amit zománcos táblákon tiltanak. Erre a pályára komolyan fe kell készülni, ami nyiratkozással kezdődik, Jani unokatestvéremet is kopaszra nyírták, amikor be kellett vonulnia katonának.

A Práter-utcai borbélyüzlet cégtábláján a Köles Zsigmond férfi fodrászat modern frizurák feliratot átmázolták, hogy *kerületi szövetkezeti üzemegység*, elég rondán, a hosszú felirat nem nagyon akart kiférni.

Zsiga bácsi pedig olyan kicsire töpörödött, hogy maga alá is párnákat rakott, amikor rezsiben nyiratkozott. Két lány dolgozott mellette: a szép Rita meg egy nyakigláb. Mindig szakítottak maguknak időt, hogy elvonuljanak a sarokban kifeszített lepedő mögé, ami aztán halk kuncogások közepette sejtelmesen mozgott. Olyankor minden vendég a lepedőt nézte, amíg a lányok elő nem jöttek. Engem mindig a nyakigláb nyírt. Pedig sokszor elmentem, és inkább újraültem a sort, hogy ne hozzá kerüljek, de ez sem segített. Ez a langaléta lány volt a végzetem, mint Donpedrónak a Gólya csaposnője.

Most azonban semmi nem érdekelt. Leültem a székbe, majd engedelmesen felálltam, tűrtem, hogy a lány vihogva alám gyömöszölje Zsiga bácsi párnáit. Még azzal sem kísérleteztem, hogy lábujjheggyel elérjem a lábtartót.

Pillanat – mondta, és otthagyott. Elkezdték a lepedő-műsort. Hárman nem néztek oda. Nagy Vezérünk, aki a falon lógott jó magasan, aztán egy fehér porcellán edénykén a középen elválasztott hajú sovány Lysosform férfi, akit sokáig Latabár Kálmánnak hittem, meg egy hosszú hajú kisfiú szemben a tükörből.

Nem voltam jóban a hajammal.

Kiskoromban megnövesztették, a vállamig leért, göndör volt és szőke, hullámcsatot tűztek bele, hogy ne lógjon a szemembe, lefényképeztek vele lányruhában. Engedtem, mert azt hittem, lányruhában más leszek, megfejtem a titkot, és az egészre soha többé nem lesz gondom. Feszülten figyeltem magam, miközben ide-oda állítgattak, hogy napra meg virág mellé – de semmi. Kísérletképpen bejelentettem, hogy pisilni kell. Emeld föl a szoknyát, és állj oda a fa mellé, mondták.

Máskor filmszereplőket kerestek az iskolában, és engem meg az egyik Rihó gyereket kiválasztottak. Pedig ő folyton taknyos volt és a kabátujjába törölte. Anyukám gyönyörűen megnyíratott, személyesen felügyelt, mert szerepelni lesz, lenyírta a körmeimet, ünneplőbe bújtatott,

kikért az iskolából, és három villamos átszállással elutaztunk a Gyarmat utcai filmgyárba. Szinte biztosak voltunk a sikerben, hiszen én voltam az egyetlen sötétkék rövidnadrágba, fehér térdzokniba, hullámcsatos frizurába beöltöztetett, tiszta, jól nevelt, szereplésre alkalmassá agyusztált fiú háromszáz utcagyerek között. Amikor sorra kerültem, csak rám néztek és meg se hallgattak. Pedig verset is tudtam. Később megnéztük a filmet, amire a gyerekszereplőket keresték, hát csupa nyomorgó koszos kis csavargó valami háborúban.

Sosem volt jó a hajam. Mindig rövidebb vagy hosszabb volt a kelleténél. Mint minden, aminek köze volt hozzám. Csuklóm messze kivilágított a zakóm ujjából, örökölt térdnadrágom pedig a bokámnál gombolódott, és elől kivágott orrú öcsi cipőben jártam.

A lepedő a sarokban sejtelmesen hullámzott és kuncogott, én pedig a varieté művészekre gondoltam. Ahogy széles mozdulatokkal összeállítják a nikkel állványt, kifacsart pózokban csüngenek rajta egy darabig, épp, mint én a bordásfalon. Aztán lihegve, hajlongások között szétszedik, és jön az egykerekű biciklista, fölkepeszkedik, imbolyog, majd a túloldalon leesik, és persze hajlong. Fekete művésztrikóján látszik a stoppolás. Vajon tudják-e, hogy az egész közönség utálja őket ezért az időhúzásért?

Apukám, aki nagy mestere volt, hogy megvilágítsa a dolgok másik oldalát, néha többféle másik oldalt is, elmesélte, hogy ezeknek az embereknek régen cirkuszuk volt állatokkal, a légtornászok lengtek-pörögtek a magasban, és medvék meg elefántok csettintésre engedelmeskedtek nekik, és oroszlánok tűzkarikán ugrottak át, és zenére lovak táncoltak majmokkal a hátukon, és ezek a művészek színes kifestett cirkuszos kocsikaravánjaikkal járták a világot, és bámult a nép, amikor felállították a nagy tarkabarka sátraikat, és szólt a zenekar. És most ezt mind elvették tőlük, és valami nemzeti cirkuszvállalat mozikba kül-

dözgeti őket, és ezért sápadtak, és lyukas a neccharisnyájuk, és ez az ötven fillér neked egy gombóc fagylalt, ők meg éhen halnának nélküle.

De isten látja lelkem, én továbbra se szerettem a cirkuszt.

Végül meglepetésre Ritácska lépett hozzám a lepedő mögül.

– Szeszt, olajat, otkolont? Vagy csak a szokásos igazítás – kérdezte, és ránevetett Donpedróra, akinek Zsiga bácsi fazonírozta a barkóját mellettem.

– Nem – mondtam. – Rövidebbre szeretném.

– Milyen rövidre? – kérdezte.

– Olyanra – mutattam. Mindenki fölnézett a képre. Nagy vezérünk Rákosi elvtárs-pajtás egy tábla gabona közepébe fényképezve széles mosollyal búzakalászt morzsolt, és tökéletesen kopasz volt.

– Az istenfáját – szisszent föl Donpedró –, az már a fülem!

– Elnézést, elnézést tisztelettel azonnal, kis semmiség – mondta Zsiga bácsi és átrohant Donpedró túloldalára.

– Mire vár, Rita, csinálja, amit a vendég kér. Ne ollóval! A nullásgéppel!

Ritácska elkezdett csattogni a fejemen a hajnyíróval. Fehér köpenye az orrom előtt hullámzott. De a női kérdés valahogy ettől se akart egyenesbe jönni.

Harsányi Zsófi kicsi hozzám, pedig az ő ruhája volt rajtam, amikor tréfából lánynak fényképeztek. A nővére meg nagy. Mind a kettő. Talán a Szőke Judith, akivel hegedülni járok. De ő az Üllői úton lakik, és más a beosztása. Én kettőtől háromig vagyok, ő meg öttől hatig. Csak a vizsgákon találkozunk. Minden vizsgán az Örömódát hegedültem, kétkeresztes D-dúrban, Fiszről indulva, úgymint mi-mi-fá-szó, szó-fá-mi-re... Rendes volt hozzám ez a Beethoven. Tudtam, hogy Judith is hallja. Kint volt a folyosón, felső évfolyamos zongoristákkal beszélgetett. A zongora temperált hangszer. Vonzódott a társművészetekhez. Már akkor picit ferde volt a szája.

– Na, kész vagyunk, öcsi! Tessék felállni – mondta Ritácska. Lesepregetett. A függöny meglibbent. Fázott a fejem és éreztem, hogy mindenki engem néz.

– Ugyan, ugyan, kis semmiség, helyrehozzuk, kérem – duruzsolta Donpedró levágott fülébe Zsiga bácsi.

– Ezt már nem, ezt már ragasztóval sem – kesergett Donpedró. – Legalább timsót…

Odaadtam Ritának a három hatvanat.

– Ez csak kettő-ötven – mondta, és visszaadott.

Zsebre vágtam a kezem, hogy ne sírjak.

Volt egy-tízem, és egy üres délutánom. A Kálvária tér néptelen volt, a Baross utcai bazárosnál a legolcsóbb matrica is egy-ötvenbe került. A világ ment tovább.

A kis Frank halálkontrával elém vágott.

– De pipec, hű de pipec, te vagy ez a pipec? – és föltápászkodott. Félverseny bringája volt, senkinek nem adta kölcsön. És most eltaknyolt előttem a halálkontrával.

– Világít a fejed. Mész egy kört? – pislogott.

– Most nem, kösz – feleltem.

Hazamenet nem tudtam elkerülni a gumis műhelyét. Donpedró éppen előttem mászott ki a gumis nagy fekete Sevroletje alól. Megtorpant, ahogy meglátott. Még soha nem állt szóba velem. Végigsimított a fején, olajos fekete ujjai felszántották frissen befésült frizuráját. A füle még mindig le volt ragasztva.

– Csak elrontotta a barkómat a vén kontár – mondta. Álltunk, mint két férfi. A gumis megjelent az ajtóban, és nézett minket azzal a halszemével.

– Nikkelezett tárcsákat raktam föl – mondta Donpedró hangosan -, aztán mondd meg a többi csibésznek is, hogy meg ne lássam a kocsi körül ólálkodni őket! – és láthatatlanul rám kacsintott.

Otthon a hármas toalettükör oldalszárnyait is beállítottam magamra. Egy riadt szemű csupasz denevér nézett rám három példányban.